

Rute rekokue oĩa **Rute rekokue oĩa**

“Joguerekoa kuery opena jave py ma oiko karuai Israel yvy re. Ha'e gui peteĩ ava oo Judá regua Belém tetã py oikoa gui Moabe yvy re ju oiko aguã, gua'yxy ha'e mokoĩ gua'y kuery reve” (1.1). Ha'e rami ijypy kova'e kuaxia para. Moabe yvy re ava va'e omano, ta'y kuery avi. Ha'e ramo ta'yxykue Noemi hery va'e ojevy ju Belém tetã py. Hexeve ou avi peteĩ ipi'a ra'yxykue Rute hery va'e, Moabe pygua. Ha'e va'e ma oayvu ete ome xykue'i, Nhanderuate anhetẽ va'e re ojerovia guive oikovy.

Belém tetã py oiko jave peteĩ ava heko porã va'e ogueraa gua'yxyrã, Boaz hery va'e. Ha'e rami vy Rute ma huvixa Davi jaryi, ha'e Jesus Cristo jaryi guive oiko raka'e.

Ha'e jave py heko vai va'e heta ikuai teĩ Rute rami ikuai avi yvyĩgueve'i ojerovia ete va'e. Ha'e va'e kuery ma Nhanderuate omoingo porã.

Moabe yvy gui Noemi ha'e Rute ojevyague

¹ Joguerekoa kuery opena jave py ma oiko karuai Israel yvy re. Ha'e gui peteĩ ava oo Judá regua Belém tetã py oikoa gui Moabe yvy re ju oiko aguã, gua'yxy ha'e mokoĩ gua'y kuery reve.

² Ha'e va'e ava ma Elimeleque hery va'e, ha'e rã ta'yxy ma Noemi. Ta'y kuery ma Malom ha'e Quiliom. Efrateu kuery ikuai Judá regua Belém py

hekoa va'e. Moabe yvy re ha'e kuery ovaẽmba vy hekoa ha'e py.

³ Ha'e gui ma Noemi me Elimeleque omano. Ha'e rã kunha va'e ha'e anho opyta mokoĩ opi'a reve.

⁴ Ha'e gui mokoĩve omenda Moabe pygua kunhague re. Ta'yxy kuery regua peteĩ rery ma Orfa, ha'e rã amboae ma Rute. Ha'e rami vy ha'e py ikuai dez ma'etỹ rai'i.

⁵ Ha'e gui mokoĩve ipi'a Malom ha'e Quiliom omano avi. Ha'e rami vy kunha va'e ha'e anho'i opyta, ipi'a kuery mokoĩve ha'e ime ndoikovevei ma rire.

⁶ Ha'e gui kunha va'e oendu SENHOR ojeupegua kuery re ima'endu'a vy ho'u va'erã ojou uka jevya. Ha'e rami vy opi'a ra'yxykue reve opu'ã jogueravy Moabe yvy gui ojevy aguã.

⁷ Ha'e ramo opi'a ra'yxykue mokoĩve reve oje'oi ikuaiague gui. Mboapyve uguata jogueravy, Judá yvy katy ovaẽ aguã.

⁸ Ha'e gui ma Noemi aipoe'i ha'e kuery pe:

— Tapeo, pejevvy ju peteĩ-teĩ pendexya py. Tove SENHOR tapenemboaxy, omano va'ekue peẽ pemboaxyague rami, ha'e xevy voi.

⁹ Tove SENHOR tapenembovy'a, peteĩ-teĩ penemerã ro py — he'i. Ha'e vy oayvupa.

Ha'e rami rã ha'e kuery ojae'o atã.

¹⁰ Ha'e rami vy ime xykue pe aipoe'i:

— Any, ore voi roo avi 'rã nderupive neretarã kuerya katy.

¹¹ Ha'e rã Noemi aipoe'i:

— Pejevy ke, xememby kuery. Mba'erã tu peo ta xerupive? Xee nda'u areko teri ri xerye py xepi'a penemerã?

¹² Pejevy ke, xememby kuery. Tapeo ke, mba'eta xeguaimi'i ete ma amenda jevy aguã. Xee ma “Aendu teri arõ aguã” ha'e va'e rire, ha'e rami e'ỹ vy kova'e pytũ re xemerã ajou vy xememby voi va'e rire ma

¹³ pearõ 'rãgue ri ty'y ha'e kuery tujapa peve? Imeve'ỹ va'e teri 'rãgue ri ty'y peiko? Any teve, xememby kuery. Mba'eta pendere vy xee xeporiau vaipa teĩ, xerovai SENHOR opo oupi rire — he'i.

¹⁴ Ha'e ramo ha'e kuery teĩgue ju ojae'o atã okuapy. Orfa ma peteĩgue oayvu reve oxarura ovy ome xykue pe. Ha'e rã Rute ma oikuavã ratã tema oiny.

¹⁵ Ha'e ramo Noemi aipoe'i ixupe:

— Ne'exa, neirũ ojevy ma ovy guetarã kuery ha'e nguete kuerya katy. Ejevy ke ndee voi neirũ rakykue.

¹⁶ Ha'e rã Rute ombovai:

— Ejeja uka eme xeivy, xejoko eme guive nderupive aa aguã. Mba'eta mamõ rã reoa py rei xee aa avi 'rã, ha'e mamõ rã rekea py xee voi ake 'rã. Neretarã kuery ma xeretarã kuery ae avi 'rã ikuai, ha'e Nderuete pe ma “Xeruete” ha'e avi 'rã.

¹⁷ Mamõ rã remanoa py xee amano avi 'rã, ha'e py ae 'rã xenhono porãa. Ha'e gui tove SENHOR taxemoingo axy ha'e oikuaa rami, xapy'a rei ndegui mba'emo pe ajepe'a uka ramo, manoa e'ỹ vy — he'i.

¹⁸ Ha'e ramo Noemi ngupive ooxe etea oexa vy nonhea'ãvei ojevy aguã.

19 Ha'e rami vy jogueraa mokoïve Belém peve.

Ha'e py ovaẽ ramo tetã pygua kuery onhemondyipa rei okuapy ha'e kuery oexa vy. Ha'e vy kunhague ma aipoe'i okuapy:

— Peva'e e'ÿ teve Noemi?

20 Ha'e ramo ombovai:

— Xevy pe “Noemi” pejeve eme, ha'e rã “Mara” peje xevy, mba'eta Ipo'akapa va'e ha'e rami ete xemoingo axy rire.*

21 Arekopa reve apy gui aa va'ekue ri SENHOR ojapo xeporiaukue'i reve ajevy aguã rami. Mba'e re tu “Noemi” peje xevy, xerovai SENHOR onhemoï ramo, Ipo'akapa va'e xembojexavai rei rire? — he'i.

22 Ha'e rami py Noemi ojevy Moabe yvy gui, opi'a ra'yxykue Moabe pygua Rute reve. Cevada omono'õa ypy'i jave ovaẽ Belém py.†

2

Cevada ra'yĩgue 'are Rute ojeupe guarã omono'õague

1 Ha'e gui peteĩ ava oiko Noemi me rãgue'i retarã oguerekopa va'e. Ha'e va'e ma Elimeleque retarã, Boaz hery va'e.

---

* **1:20** Tery Noemi ma “Iporã va'e” 'ea. Ha'e rã tery Mara ma “Haxy va'e, iro va'e” 'ea (Êxodo 15.23). † **1:22** Israel kuery yvy py ma mba'emo ra'yĩgue omono'õ 'rã abril ha'e maio py. Cevada ranhe 'rã omono'õ, ha'e gui trigo ju. Po rami 'rã omono'õ. Hi'y ma avakue ojaya rire kunhague hakykue oo vy ojokua 'rã. Ha'e gui oo ju 'rã ndojokuapai va'ekue ojopy vy. Ha'e gui mae ma ogueraa 'rã ojyky aguã py. Vaka omopyrõ vy 'rã ojyky, ha'e'ÿ vy hi'áry rupi mba'emo ipoyi va'e omoatã 'rã heruvy, e'ÿ vy karóxa omboguata reve. Ha'e gui omboveve 'rã, ha'e oiky'a'o ju 'rã omboyru aguã.

² Ha'e gui Moabe pygua Rute aipoe'i Noemi pe:
 — Taa nhomba'ety rupi taiko, xemboaxy'i va'e rakykue rupi rei aa vy cevada ra'yĩgue 'are amono'õ aguã.

Ombovai:

— Tereo ha'vy, xememby — he'i.

³ Ha'e gui Rute nhomba'ety py oo vy omono'õ oikovy omono'õ va'e kuery rakykue rupi. Elimeleque retarã Boaz mba'ety py guive oo.

⁴ Ha'e jave py ae Boaz ou Belém gui. Ha'e rami vy guembiguai kuery omono'õ va'e pe oxarura:

— SENHOR toiko peẽ kuery reve.

Ha'e kuery ombovai:

— Ndee voi SENHOR tanemoingo porã — he'i okuapy.

⁵ Ha'e gui Boaz oporandu guembiguai kuery re opena va'e pe:

— Mava'e rajy tu pe kunha va'e?

⁶ Hembiguai ombovai:

— Pe kunha va'e ma Moabe pygua, Noemi reve Moabe yvy gui ou va'ekue.

⁷ Ha'e va'e ma ange xevy aipoe'i: “Tajopy ha'yĩgue, tamono'õ avy omboaty pyre pa'ũ rupi omono'õ va'e kuery rakykue rupi”, he'i vy ou kuri. Ko'ẽmba'i ramove koropi ae oiko aỹ'i peve, xapy'a'i opytu'u oguy py guive — he'i.

Rute reve Boaz ijayvu porã'iaague

⁸ Ha'e gui Boaz aipoe'i Rute pe:

— Endu ke, xerajy. Tereo eme mba'ety mboae py remono'õ vy, apy gui tereove eme. Apy ae 'rã reiko xerembiguai kunhague reve.

⁹ Rexa pota 'rã cevada mono'õa kuery omba'eapoa re, hakykue rupi reo aguã. Xerembiguai kuery pe xeayvu ae ma ndere opena rei e'ỹ aguã. Ndey'uvei vy tereo yryru oĩa py, ha'e ey'u xerembiguai kuery ojara va'ekue — he'i.

¹⁰ Ha'e ramo kunha va'e ngova omovaẽ yvy re. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'exa'vy tu xepytyvõ 'rã, amboae tekoa guigua aiko va'eri?

¹¹ Boaz ombovai vy aipoe'i:

— Xevy omombe'ua porã neme omano rire ixykue pe rejapo porãague. Mba'eta nderu, ndexy ha'e yvy ndetui'iague reja vy peteĩve reikuaa e'ỹ va'e kuerya py reju va'ekue.

¹² SENHOR tomboekovia joupe rejapo porãague. Tove SENHOR Israel kuery ruete gui toupa ndevy guarã ha'e javi, ipepo guýry renhemi aguã reju rire — he'i.

¹³ Ha'e ramo kunha va'e aipoe'i:

— Xeruvixa, ndee xepytyvõ vaipa ma. Xembopy'a porã xee nerembiguai py'a re peve guarã ndeayvu vy, xee nerembiguai regua ndaikoi va'eri — he'i.

¹⁴ Ha'e gui okaruva jave ju Boaz aipoe'i ixupe:

— Enhemboja ke kyvõ katy, ekaru einy mbojape re, vinho reve — he'i. Ha'e ramo omono'õ va'e kuery reve oguapy oiny. Ha'e rã ixupe ome'ẽ ha'yĩgue mbixy. Ixupe ome'ẽ retave ramo okaru porã, hevyaatã peve.

¹⁵ Ha'e gui kunha va'e ha'yĩgue oekave ju aguã opuã ramo Boaz peteĩgue ju ijayvu guembiguai kuery pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Tove tomono'õ pemboaty va'ekue ikuai rupi voi, pendeayvu eme ixupe.

¹⁶ Peity-ityve tema upe py pemboaty va'ekue gui, tove ta'ikuai ojopy aguã. Pendevai eme ixupe — he'i.

¹⁷ Ha'e gui mba'ety rupi kunha va'e omono'õ oikovy ka'aru peve. Omono'õ va'ekue ojyky vy oexa rã peteĩ ajaka renyẽ rai'i cevada oĩ.

¹⁸ Ha'e va'e oupi heravy tetã katy. Ha'e ramo ime xykue oexa omono'õ va'ekue. Ha'e ramo okaru okuapy jave guare rembyre voi oguenoẽ vy ome'ẽ avi ome xykue pe.

¹⁹ Ha'e rami rã ime xykue aipoe'i ixupe:

— Mamo tu remono'õ ange? Mamo tu remba'eapo ra'e? Ta'ima'endu'a porãa nepytyvõ vy nemovaẽ porãare re!

Ha'e ramo ome xykue pe Rute omombe'u mamo pa omba'eapoague. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'ety amba'eapoa va'e ja rery ma Boaz — he'i.

²⁰ Ha'e ramo Noemi aipoe'i opi'a ra'yxykue pe:

— SENHOR tomoingo porã, mba'eta ndojepe'ai jaikove va'e ha'e omano va'ekue omboaxy oikovya gui. Ha'e va'e ava ma peteĩ nhanderepya regua oiko — he'i.*

²¹ Ha'e ramo Moabe pygua Rute aipoe'i:

---

* **2:20** Ha'e kuery reko rami vy hetarã ae'ive va'e pe “Nhanderepya” he'i 'rã. Ha'e va'e ma ojogua ju 'rã guetarã yvy operde va'ekue (Levítico 25.25), opena 'rã guetarã iporiaukue'i re (Levítico 25.35), ojogua ju 'rã guetarã escravo-rã ogueraa pyre (Levítico 25.47-49), oepy 'rã guetarã ojukaague re (Números 35.19), ha'e omenda 'rã guyvvy rembirekokue re imemby va'e'ỹ teri ramo (Deuteronomio 25.5-10). Ha'e gui nhande kuery repya ma Jesus ae (Gálatas 4.5, Tito 2.14).

— Ha'e va'e ma xevy “Xerembiguai kuery reve ae 'rã reiko ha'yĩgue omono'õmba peve”, he'i avi.

²² Opi'a ra'xykue Rute pe Noemi ombovai:

— Xememby, ha'eve ete 'rã hembiguai kunhague reve reiko aguã, amboae kuery mba'ety rupi reiko axy 'rãgue py — he'i.

²³ Ha'e rami vy Boaz rembiguai kunhague reve kunha va'e omono'õ oikovy cevada ha'e trigo omono'õmba peve, ha'e ome xykue'ia py oke jepi oikovy.

3

Mba'emo moa'yĩaty py Boaz oĩa py Noemi omondoukaague

¹ Ha'e gui ime xykue Noemi aipoe'i ixupe:

— Xememby, nda'evei ri ty'y nemerã xee ajou aguã revy'a aguã?

² Ne'exa, Boaz ma nhaneretarã oiko, guembiguai kunhague reve nemoingo va'ety guive. Ma'ẽ, kova'e pyávy ojyky 'rã mba'emo moa'yĩaty py.

³ Ejau ke, enhemoeakuã ha'e emoĩ ndeao iporãve va'e. Ha'e vy tereo mba'emo moa'yĩaty py. Va'eri ava va'e okaru ha'e oy'u e'ỹ teria ja ejekuaa uka eme ta'vy ixupe.

⁴ Ha'e gui oke ta ma ramo reikuaa pota 'rã mamopa onhenoa re. Ha'e gui reo avi 'rã ha'e py. Eipe'a inhovã ipy gui, ha'e enhenoa avi ha'e py. Ha'e gui ma ava va'e omombe'u 'rã rejapo va'erã.

⁵ Rute ombovai:

— Xee ajapopa 'rã ndeayvuague — he'i.

Rute re Boaz omenda aguã re ijayvuague

⁶ Ha'e rami rã mba'emo moa'yĩaty py oo vy ojapo ime xykue ijayvuague ha'e javi.

⁷ Ha'e rami vy Boaz okaru ha'e oy'upa ma vy, ha'e opy'a py ovy'a ete oiny reve oo onheno ha'yĩgue omboaty pyre yvy'iry, ha'e ramo kunha va'e onhemboja mbeguei'i vy oipe'a inhovã ipy gui. Ha'e vy onheno avi oupy ha'e py.

⁸ Pytũ mbyte jave ava va'e onhemondyi. Ovy vy oexa rã peteĩ kunha va'e ipy rupi onheno oupy ra'e.

⁹ Ha'e vy aipoe'i:

— Mava'e tu ndee?

Ombovai:

— Xee ma nerembiguai Rute. Eipyto ke nde-capaxee nerembiguai áry, mba'eta ndee ma orepytyvõarã reiko — he'i.*

¹⁰ Ha'e ramo aipoe'i:

— Xerajy, SENHOR tanemoingo porã. Jypy joupe rejapo porãague gui aỹ xevy rejapo va'e iporãve ete, mba'eta kunumigue rakykue rupi ma ndereoi, iporiaukue'i e'ỹ vy oguerekopa va'e rakykue rupi voi.

¹¹ Ha'e gui aỹ ma xerajy, ekyje eme. Ndeayvua ha'e javi rã ajapo, mba'eta tetã py xeretarã kuery ikuai va'e ha'e javi oikuaa ndee kunha heko porã va'ea.

¹² Ne'exa, anhetẽ ete xee penepytyvõarã aiko va'eri penepytyvõarã mboae oiko avi xegui peneretarã ae'ive va'e.

¹³ Epyta apy kova'e pytũ re. Ha'e gui ko'ẽmba'i jave xapy'a rei ha'e va'e nepytyvõxe vy ha'eve nepytyvõ aguã. Ha'e rã nanepytyvõxei ri ramo anhetẽ ete

---

* **3:9** Hexe omendaxea rami ijayvu ojejavu e'ỹ re, ha'e kuery reko rami vy.

SENHOR oikove va'e rery rupi aura vy aipoa'e: Xee ae 'rã roipytyvõ. Enhenove ranhe ejupy ko'ẽmba peve — he'i.

¹⁴ Ha'e rami rã ipy rupi onheno oupy ko'ẽmba peve. Aje'ive'i reve opu'ã ovy joexa kuaa e'ỹ re teri, ava va'e

— Toikuaa eme kunha va'e mba'emo moa'yĩaty py ouague — he'i ramo.

¹⁵ Ava va'e aipoe'i avi:

— Eupi xevy ajukue renheovãa va'e, ejopy imoiny — he'i. Kunha va'e oupi ma ramo omonyẽ mboapy meme ryru cevada ra'yĩgue. Ikupe áry oupi ma ramo oo ju tetã katy.

¹⁶ Ome xykue ro py ovaẽ ramo ixupe oporandu:

— Xememby, mba'e pa oiko ra'e?

Ha'e ramo omombe'u ava va'e ixupe ojapo porãague ha'e javi.

¹⁷ Aipoe'ive ju:

— Kova'e cevada ra'yĩgue mboapy meme ryru ome'ẽ xevy, mba'eta aipoe'i: “Mba'eve reraa e'ỹ re ejevy eme teri neme xykuea katy”, he'i va'ekue.

¹⁸ Ha'e ramo Noemi aipoe'i ixupe:

— Xememby, earõ ke, mba'e pa oiko 'rãa jaikuaa peve. Mba'eta ha'e va'e ava ma ndopytu'ui 'rã kova'e árave ha'e nunga re oikuaa pota e'ỹ re.

4

Rute re Boaz omenda aguã re jogueroayvuague

¹ Ha'e gui tetã kora rokẽ py Boaz oo vy uguapy oiny ha'e py.* Ha'e rami vy oexa oiny hetarã pytyvõa mboae ijayvuague va'e oaxa rã. Ha'e va'e pe Boaz aipoe'i:

— Xeretarã, eju apy, uguapy ke — he'i ramo ha'e va'e ojere vy uguapy oiny avi ha'e py.

² Ha'e ramo Boaz oenoĩ dez avakue tetã pygua nhomongeta va'ety ikuai va'e. Ha'e kuery pe aipoe'i:

— Peẽ voi peguapy ke apy — he'i ramo uguapy avi okuapy.

³ Ha'e gui guetarã oipytyvõ aguã rami oiko va'e pe ju aipoe'i:

— Ha'e gui nhanderyke'y Elimeleque yvykue ma ta'yxykue ovendea va'erã itui, Noemi Moabe yvy gui ojevvy va'ekue ae 'rã ovendexe.

⁴ Ha'e nunga rupi xee anhembopy'a ndevvy amombe'u aguã. Ha'e rami vy nhaneretarã kuery apy uguapy okuapy va'e renonde aipoa'e ndevvy: Ejogua na ha'e va'e yvy. Rejoguaxe ri vy ejogua. Ha'e rã any ri vy emombe'u porã xevvy aikuaa aguã, mba'eta amboae ipytyvõara ndoikoi ndee e'ỹ vy, ha'e ndee rire ma xee ju aiko — he'i.

Ombovai:

— Xee ma ajogua 'rã — he'i.

⁵ Ha'e gui Boaz aipoe'ive ju:

---

* **4:1** Ha'e jave py ma huvixa kuery mba'emo re oikuaa pota vy oo 'rã tetã rokẽ py, tetã rokẽ yv'ry uguapy 'rã okuapy jogueroayvu aguã. Ha'e rami vy amongue mba'emo uguereko va'e oo 'rã tetã rokẽ py huvixa kuery oikuaa pota aguã (Deuteronomio 21.18-19; 2 Samuel 15.1-4, 19.8; Jó 29.7-12; Provérbios 31.23; Jeremias 38.7-8, 39.3).

— Ha'e rami avi Noemi po gui yvy rejoguaa ára ma Moabe pygua imeve'ỹ va'e Rute gui avi 'rã rejogua, hexe remenda ramo ndera'y oiko va'erã pe ime yvykue opyta aguã hery py — he'i.*

⁶ Ha'e ramo ojogua ta va'ekue aipoe'i:

— Ha'e rami ri ramo xee ma nda'evei ajogua aguã, amokanhy e'ỹ aguã xera'y kuery peguarã ae mba'emo areko va'e ha'e javi. Ejogua ndee ae ajogua 'rã va'ekue, xee ajogua aguã nda'eve reguai ramo — he'i.

⁷ Po rami ae yma rupi Israel kuery reko, amongue mba'emo ovende, e'ỹ vy omboekoviaa py. Ha'e va'e oikuaa uka porã aguã ma omboi 'rã opy ryru, ha'e ijoguaa pe ome'ẽ 'rã. Ha'e rami py oikuaa pavẽ 'rã omboekoviaague, Israel kuery reko rami vy.

⁸ Ha'e rami rã hetarã oipytyvõ aguã rami oiko va'e Boaz pe “Ndee ae ejogua” he'i vy omboi opy ryru.

⁹ Ha'e ramo Boaz aipoe'i nhomongeta va'ety ha'e guetarã kuery ha'e javi pe:

— Kova'e ára pexa pavêa py Noemi po gui ajogua mba'emo Elimeleque, Quiliom ha'e Malom oguereko va'ekue ha'e javi.

¹⁰ Ha'e xera'yxyrã araa avi Malom ra'yxykue Moabe pygua Rute, herykue py xera'y oiko ma ramo ixupe guarã yvy opyta aguã, Malom rerykue re hexegua kuery ha'e tetã rokẽ py onhemboaty va'e hexarai e'ỹ aguã. Ha'e nunga rexaare ma peẽ kuery ae pendekuai aỹ — he'i.

¹¹ Ha'e ramo nhomongeta va'ety kuery ha'e okẽ py ikuai va'e ha'e javi aipoe'i:

---

* **4:5** Deuteronomio 25.5-10

— Ore kuery ma roexa ri. Ha'e ramo ha'e va'e kunha ndero py reraa va'erã ma SENHOR tomoingo porã Raquel ha'e Lia omoingoague rami, mba'eta ha'e va'e mokoĩve omboetave raka'e Israel kuery. Ha'e gui ndee Boaz voi tanemboetea Efrata py, nderery re ta'ima'endu'aa pavẽ Belém tetã py.

¹² Ndero pygua kueryrã ta'ikuai Judá ra'y Perez, Tamar pi'a va'e ro py ikuai rami, ndera'yxy rupi ndera'y kueryrã SENHOR ome'ẽ va'erã ha'e javi.

Rute opi'a Obede oikuavã'iaque

¹³ Ha'e gui Boaz ogueraa Rute gua'yxyrã. Hexeve joguereko ramo ixupe SENHOR ome'ẽ oguereko'i aguã. Ha'e rã oikuavã'i ava'i.

¹⁴ Ha'e ramo Noemi pe kunhague ikuai va'e aipoe'i:

— SENHOR toiko ima'endu'a porãmby, mba'eta kova'e ára nome'ẽ e'yi neremiarirõ nepytyvõarã. Tove ha'e va'e rery re ta'ima'endu'aa pavẽ Israel kuery ikuai rupi.

¹⁵ Ha'e va'e ma nembopy'a porã ju 'rã nderekove pukukue re, ha'e nembopy'a porã 'rã neguaimi'i ma jave teĩ, mba'eta ndepi'a ra'yxykue nderayvu va'e oikuavã'i ma. Ha'e va'e kunha ma sete ndepi'a kuery oiko 'rã va'ekue gui ovareve va'e ndevy — he'i.

¹⁶ Ha'e ramo guamiarirõ ava'i Noemi ojopy vy omoĩ o'u áry, hexe opena oikovy guive.

¹⁷ Hoo katy'i rupi ikuai va'e omboery okuapy.

— Oiko ma peteĩ ava'i Noemi remiarirõ — he'i vy omboery Obede. Ha'e va'e ma Jessé ru, ha'e Jessé ma Davi ru raka'e.

- 18 Po rami ma Perez ramymino kuery rery:
Perez ra'y ma Hezrom,
19 Hezrom ra'y ma Rão, Rão ra'y ma Aminadabe,
20 Aminadabe ra'y ma Naassom, Naassom ra'y ma
Salmom,
21 Salmom ra'y ma Boaz, Boaz ra'y ma Obede,
22 Obede ra'y ma Jessé, ha'e rã Jessé ra'y ma Davi.

Nhanderuete ayvu iky'a e'ỹ va'e New Testament in Guaraní, Mbyá

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbyá Guaraní (Guaraní, Mbyá)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 853110565X

The New Testament

in Guaraní, Mbyá

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3309fa3b-7590-5ae9-b829-5df4ddfbf957